

"Bir insan en evvel muhabbetini Allah'a verirse, onun muhabbeti dolayısıyla Allah'ın sevdiği herşeyi sever ve mahlukata taksim ettiği muhabbeti, Allah'a olan muhabbetini tenkis değil, tezyid eder..." noktanın tamamını izah eder misiniz?

"Cenâb-ı Hakk'ın masivasına yapılan muhabbet iki çeşit olur. Birisi, yukarıdan aşağıya nâzil olur. Diğeri, aşağıdan yukarıya çıkar. Şöyle ki:

Bir insan en evvel muhabbetini Allah'a verirse, onun muhabbeti dolayısıyla Allah'ın sevdiği herşeyi sever ve mahlukata taksim ettiği muhabbeti, Allah'a olan muhabbetini tenkis değil, tezyid eder.

İkinci kısım ise, en evvel esbabı sever ve bu muhabbetini Allah'ı sevmeğe vesile yapar. Bu kısım muhabbet, topluluğunu muhafaza edemez, dağılır. Ve bazan da kavî bir esbaba rast gelir. Onun muhabbetini mana-yı ismiyle tamamen cezbeder, helâkete sebep olur. Şâyet Allah'a vâsıl olsa da, vusulü nâkıs olur."

Masiva, "Allah'ın zatından başka her şey" diye tarif edilir. Bir şey, Allah'ın yarattığı bir varlık olması bakımından "mahluk", O'nun mülkü olması cihetiyle "memluk"; O'nun rızıklandığı bir varlık olması yönüyle "merzuk" ismini alır. Varlık alemine Allah'ın zatı noktasında varlık aleminin tamamı "masiva" diye adlandırılırlar.

"Bir insan en evvel muhabbetini Allah'a verirse, onun muhabbeti dolayısıyla Allah'ın sevdiği herşeyi sever."

Allah'ın bütün isimleri güzel olduğu gibi, onların aynaları olan mahlukat da güzeldir. İnsan bu manada, yıldızları da sever, denizleri de; ormanları da sever ovaları da; ceylanları da sever balıkları da. Bu sevgiler onun "Allah'a olan muhabbetini tenkis değil, tezyid eder." Yani, mahlukatı sevmesi onun Allah sevgisine bir noksanlık getirmez, hatta artırır.

Buna göre, bir müminin, mahlukat âlemi içinde en fazla insanları sevmesi gerekir.

Zira, Allah'ın en mükemmel eseri insandır. Cenâb-ı Hak da mahlukatı içinde en fazla insanı sevmektedir. O güzel ve mükemmel mahlukunun günah ve isyanlara bulaşmaması için İlâhî fermanları ve peygamberleriyle onu ikaz etmektedir. Şu var ki, insan bu dünyada bir imtihan geçirdiğinden doğru yolu seçip seçmemekte serbest bırakılmıştır. Bu konuda bir zorlama da söz konusu değildir.

Üstat hazretleri bir risalesinde muhabbetin sebebinin “ya kemal, ya cemal veya ihsan” olduğunu kaydeder ve “kemal zatında sevilir”, buyurur. Yani bir şeyde kemal varsa onun bize faydası olsun olmasın o şey sevilir. Bunun en güzel bir örneği, başka dine mensup kişilerin Mimar Sinan'ın birer sanat harikası olan camileri hayranlıkla seyretmeleridir.

Kemal zatında sevildiği gibi, cemal de zatında sevilir. Güzel bir bahçeyi sevmemiz için onun mülkiyetinin bize ait olması gerekmez. Semanın yıldızlarını sevdiğimiz gibi, zeminin çiçeklerini de severiz. Gülün kokusunu sevdiğimiz gibi, bülbülün sesini de severiz.

Varlık alemindeki bütün mükemmellikler ve bütün güzellikler, Allah'ın isim ve sıfatlarının aynaları, tecellileri ve gölgeleridirler. İnsanın, hem zatı hem de sıfatları sonsuz kemalde olan Allah'ı sevmesi, onun yaratılışının gereğidir.

Muhabbetin üçüncü bir sebebi de ihsandır. Var olmamız Allah'ın bir ihsanı olduğu gibi, hayat sahibi olmamız, insan olmamız, Müslüman olmamız da yine O'nun birer ihsanıdır. Bütün bunları unutarak, “ihsan” denilince sadece servet ve makam gibi fani şeyleri hatırlamak doğru olmaz.

Üstadımızın, “en evvel esbabı sever ve bu muhabbetini Allah'ı sevmeğe vesile yapar” dediği muhabbet, sebepler eliyle elde edilen ihsanlarda, özellikle de insanların eliyle kavuşulan nimetlerde kendini gösterir.

"Ve bazan da kavî bir esbaba rast gelir. Onun muhabbetini mana-yı ismiyle tamamen cezbeder, helâkete sebep olur." cümlesinde sözü edilen kuvvetli sebepler, daha çok, insanlardır.

Işığı güneşin eliyle, meyveleri ağaçların, hububatı toprağın eliyle bize ikram eden Cenâb-ı Hak, bazı nimetlerini de insanlar eliyle bize ulaştırır. Başka bir insanın eliyle büyük bir lütfâ mazhar olan kişi, ona “mana-yı ismiyle” bağlandığında, yani “O olmasaydı ben bu nimete kavuşamazdım; bu makama gelemem, yahut bu hastalıktan kurtulamazdım.” dediği taktirde, “bütün hayrın ancak Allah'ın elinde olduğu” gerçeğinden gaflet etmiş olur. O kişiye yersiz ve aşırı bir minnet duymakla Rabbini unutabilir ve helakete düşebilir.

Muhabbetin sebebi olarak sadece ihsanı gören kimseler, bazen bu ihsanların kesilmesi yahut noksanlaşmasıyla sarsılırlar, bazen de sebeplere aşırı derecede bağlanmakla hataya düşerler.

Sebepleri Allah'ın birer eseri, isimlerinin birer aynası, nimetlerinin birer tablacısı olarak gören kişi, muhabbetini öncelikle onların yaratıcısına verir ve onları Allah namına sever. Onlara Allah'ın birer memuru, birer askeri olarak değer verir. Bu sevgi Allah sevgisini noksanlaştırmaz, belki artırır.

Bilindiği gibi İslam'da esas olan Allah namına sevmek ve yine O'nun namına buğz etmek, düşmanlık beslemektir. Bunun ölçüsü ise Kur'an ve Sünnettir. Allah'ın emirlerini severek yerine getirenleri sevmek, Allah namına sevmenin şümülüne girer. O emirlere karşı çıkan, yahut aksini savunanları sevmemek yahut düşman olmak da yine Allah namına buğz etmeye girer. Şu var ki, burada ölçüyü korumak çok önemlidir. Mekruha yani Allah'ın beğenmediği bir işe karşı olmakla, harama yani O'nun kesin olarak yasakladığı bir şeye karşı çıkmak aynı derecede ve aynı seviyede olmamalıdır.

Sevgi konusunda Peygamber Efendimizin (asm.) şu duasını bizler de yapmalı ve kalp alemimize sindirmeliyiz.

“Senden, seni sevmeyi, seni sevenleri sevmeyi, sevgine götürün ameli sevmeyi diliyorum.” Hadis-i Şerif